

KERKENBELEIDSPLAN

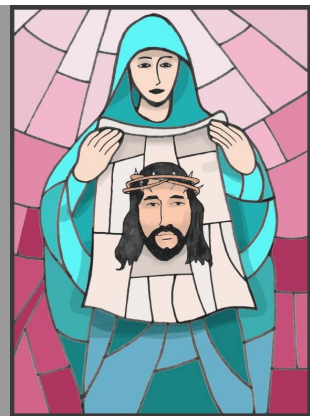
O.-L.-Vrouw van de Bloeiende Wijngaard

WIJNEGEM

Pastorale Eenheid Heilige Veronica

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

09-04-2025

Ten geleide:

Het doel van dit sjabloon is niet meer of niet minder dan tot een goed kerkenbeleidsplan komen. In dit sjabloon is bij de 'decretaal verplichte velden' (cultuurhistorische waarde, beschermingsstatuut, bouwfysische toestand, eigendomstoestand, situering in de ruimtelijke omgeving, actueel gebruik, onderbouwde toekomstvisie met plan van aanpak) meegegeven hoe die velden uit te diepen zijn. Daarnaast bevat het bijkomende relevante velden – in de tekst aangeduid als 'optioneel'.

Daarmee wil het Platform Toekomst Parochiekerken je op weg helpen. Met dit sjabloon breng je de belangrijkste randvoorwaarden in kaart voor vervolgstappen zoals participatietrajecten en bestemmingsstudies. Het sjabloon laat toe dat je een strategisch kader uitdiept waarbinnen het lokaal bestuur en de kerkbesturen de parochiekerken behartigen.

Het opzet van het sjabloon is vooral *beschrijvend*. Pas de laatste hoofdstukken *interpreteren* de basisgegevens en beschrijvingen uit de voorgaande delen. Zo kom je tot een visie en plan van aanpak. Op die manier zoekt dit sjabloon naar een veralgemeende objectiviteit, niet in het minst om in latere fases allerlei toevalligheden, veranderingen en onverwachte gebeurtenissen het hoofd te bieden. Een bijkomend voordeel van dat streven naar objectiviteit op diverse vlakken (erfgoed, architectuur, bouwtechniek, context, gebruik ...) is dat je beter in staat bent om in te schatten welke expertise nodig is om eventuele volgende fasen tot een goed einde te brengen.

Het zijn de gemeente en de kerkbesturen die doorgaans dit sjabloon invullen, of, als een andere partij het plan opmaakt, ten minste onderschrijven wat op deze pagina's opgenomen is.

In bepaalde gemeenten kan de Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst (IOED) of de streekintercommunale advies verlenen of ondersteunen bij de opmaak van het plan. Bij twijfel: contacteer de instanties zelf of roep de hulp in van het Platform Toekomst Parochiekerken. Als er vragen zijn over bepaalde elementen in dit sjabloon of als er een vraag is naar externe begeleiding, contacteer dan ook het Platform Toekomst Parochiekerken. Wij helpen je graag op weg.

PARCUM

**Platform Toekomst
Parochiekerken**

PARCUM vVsg

Dit sjabloon werd opgesteld door PARCUM vzw en aangevuld door het Platform Toekomst Parochiekerken. Het dient als houvast bij het opstellen van een kerkenbeleidsplan.

PARCUM vzw
Abdij van Park 7
3001 Leuven

www.parcum.be
info@parcum.be
016 40 60 73

BTW 0461.895.885
RPR Leuven

Platform Toekomst Parochiekerken
Bischoffsheimlaan 1-8
1000 Brussel

www.toekomstparochiekerken.be
info@toekomstparochiekerken.be
02 207 54 49

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	4
INLEIDING	5
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	6
2. FICHE PER KERKGEBOUW	7
2.1. OLV van de Bloeiende Wijngaard, Wijnegem	7
2.1.1. Identificatie.....	7
2.1.2. Beschrijving.....	9
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	16
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	19
3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE.....	22
3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	22
3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht.....	24
BESLUIT.....	24

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Wijnegem:

- Onze Lieve Vrouw van de Bloeiende Wijngaard, Wommelgemsteenweg 34-36, 2110 Wijnegem

Vergaderingen die plaatsvonden: overleg tussen alle betrokkenen op 19/03/2025, 03/04/2025, 07/04/2025 en 22/04/2025

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Wijnegem, pastorale eenheid Heilige Veronica, de kerkfabriek van Wijnegem en het Vicariaat Kempen en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van bisdom Antwerpen op datum;
- door de gemeenteraad van de gemeente Wijnegem op datum.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

De kerk Onze Lieve Vrouw van de Bloeiende Wijngaard, Wommelgemsteenweg 34-36, 2110 Wijnegem wordt binnen de gemeente Wijnegem gesitueerd op onderstaande kaart.

O.L.V. van de Bloeiende Wijngaard

2.1.1. Identificatie

Naam: Onze Lieve Vrouw van de Bloeiende Wijngaard

Geografische ligging

- Wommelgemsteenweg 34-36, 2110 Wijnegem
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Vicariaat: Kempen
- Pastorale Eenheid: Heilige Veronica
- Parochie: O.-L.-Vrouw van de Bloeiende Wijngaard

Eigenaar: kerkfabriek O.L.V. van de Bloeiende Wijngaard

Het kerkgebouw en de bijhorende gronden (parking) zijn gelegen op de kadastrale percelen (afgekort) 107z6, 108s10 en 108r10.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Niet-beschermd

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

In de jaren 70 werd na een grondige afweging tussen de renovatie van de bestaande kerk aan de Turnhoutsebaan of nieuwbouw, in samenspraak met het bisdom om redenen van kostprijs beslist om te kiezen voor de bouw van een nieuwe kerk. Het ontwerp proces en meer nog de locatie voor de nieuwe kerk kende een bewogen geschiedenis¹, waarbij er uiteindelijk werd gekozen van een locatie aan de Wommelgemsteenweg. De stedenbouwkundige vergunning voor de nieuwe kerk werd verleend op 20 januari 1977, de eerste steenlegging vond plaats op 9 december 1978 en de inzegening van de voltooide kerk gebeurde op 20 december 1980.

De kerk O.L.V. werd ontworpen in brutalistische bouwstijl door architect Paul Meekels, in een reeks van 7 kerkgebouwen in de provincie Antwerpen. Het ontwerp van deze kerken was geïnspireerd op de principes van het tweede Vaticaans Concilie, o.m. de mogelijkheden tot actieve deelname, zichtbaarheid en laagdrempeligheid, en versobering. Deze kregen een architecturale vertaling door het vervangen van de preekstoel door een eenvoudige lezenaar naast het altaar, het vervangen van de doopkapel door een meer centraal geplaatste doopvont, de bouw van ‘huiskerken’ met een bescheiden, sobere architectuur en een grotere visuele zichtbaarheid, o.a. door een nieuw grondplan waarbij de gemeenschap meer centraal staat².

Typierend in deze ontwerpen is de uitdrukkelijke keuze op de vermenging van de functie als “kerk” met het gebruiksfunctie als ontmoetingsplaats voor de gemeenschap en het verenigingsleven. Het kerkgebouw omvat daardoor een kerkgedeelte met daarmee verweven een parochiecentrum en een conciërgewoning op de eerste verdieping. De kerk van Wijnegem is de laatst gebouwde in de serie ontwerpen van Paul Meekels en de enige die beschikt over een dergelijke conciërgewoning.

Het gebouw bevat daardoor de volgende ruimtes gelijkvloers³: de eigenlijke kerkruimte als zeshoekige zaalkerk, een opslagruimte achter het altaar (oorspronkelijk ontworpen als ruimte voor de blaasbalg van het orgel), een biechtlokaal (thans in gebruik als opslagruimte), de sacristie, een weekkapel, een verwarmingslokaal en een opslagruimte, een centrale ontmoetingsruimte met podium (opsplitsbaar door middel van een schuifwand) met bijhorende vestiaire, de sanitaire ruimtes, een bureau met archiefkamer (thans omgebouwd tot keuken met bijhorend lokaal voor drankopslag), een permanentie lokaal en een cafetaria.

¹ De kerken van Wijnegem, Tentoonstellingscatalogus Heemkundige Kring Jan Vleminck Wijnegem, 2013

² Kerk voor het volk. De implementatie van het Tweede Vaticaans Concilie in de naoorlogse religieuze architectuur aan de hand van zeven kerken naar ontwerp van Paul Meekels, hoofdstuk 4, Tobias Hooftman, masterproef (01107690) Universiteit Gent, 2016.

³ Zie het grondplan onder 2.1.2.b)

Zowel het kerkgedeelte als het gedeelte parochiecentrum beschikken elk over een afzonderlijke ingang met kleine luifel. De centrale ontmoetingsruimte vormt een open verbinding tussen de beide delen van het gebouw. De conciërgewoning op de eerste verdieping beschikt over een afzonderlijke toegang met inkomhal. Het kerkgebouw beschikt niet over een klokkentoren.

Na de bouw van de nieuwe kerk aan de Wommelgemsteenweg werd de oude kerk aan de Turnhoutsebaan in 1987 gesloopt door het gemeentebestuur⁴. Een gedeelte van de stukken uit de oude kerk vonden daarbij een plaats in de nieuwe kerk; een aantal andere stukken worden verder bewaard in onze berging en administratieve documenten zijn overgebracht naar het archief, een reeks stukken werden uiteindelijk verwijderd. Reeds bij het ontwerp van de nieuwe kerk werd rekening gehouden met een aantal stukken die van de oude kerk zouden worden hergebruikt in de nieuwe kerk: zo werd voor de oude biechtstoelen een plaats voorzien in twee hoeken van de kerk en werd een gedeelte van de koorbanken geïntegreerd in de weekkapel. Ook verschillende beeldhouwwerken en schilderijen kregen een plaats in de nieuwe kerk. Alhoewel dit niet voorzien was in het ontwerp werd ook het preekgestoelte na een grondige restauratie in 2006 uiteindelijk bijgeplaatst in de kerk.

Het kerkmeubilair (waaronder ook het altaar) werden als onderdeel van het kerkgebouw ontworpen door Paul Meekels, met uitzondering van het orgel dat werd 'gerecupereerd' uit de oude kerk.

Het oude orgel uit de oude kerk liep tijdens de tweede wereldoorlog aanzienlijke schade op, waarna er een klein orgeltje werd bijgeplaatst in de oude kerk. Bij de bouw van de nieuwe kerk in de Wommelgemsteenweg stond nog de mogelijkheid open om in het kader van de regeling voor oorlogsschade een subsidie te ontvangen van circa 200.000 € voor hetzij de restauratie of vervanging van de glas-in-lood ramen, hetzij de restauratie of vervanging van het oude orgel. Uiteindelijk werd er beslist om met de recuperatie van de orgelpijpen van het oude orgel, voor zover die nog bruikbaar waren, een nieuw orgel te laten bouwen. Dit nieuwe pneumatische barokorgel werd gebouwd door de firma Jean-Pierre Draps van Kortenberg.

Van de stukken die werden overgeplaatst van de oude naar de nieuwe kerk, werden er inmiddels verschillende gerestaureerd of geconserveerd. De Calvarie (schilderij van Frans Francken II, 1604) tegen de zuidelijke wand van de kerk, werd in 1981 in behandeling gegeven van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) en werd na een grondige restauratie in 2001 terug geplaatst. De recentste conservatieprojecten betroffen de metalen paaskandelaar in de kerk (2012), het glasraam in de weekkapel (2014), het beeld O.L.V. van de Apocalyps in weekkapel (2016), het Calvariebeeld in sacristie (2016), het beeld O.L.V. van de Bloeiende Wijnstok in de ontmoetingsruimte (2016), het beeld St-Sebastiaan (overgeplaatst in het gemeentehuis, 2017) en het beeld O.L.V. van de Apocalyps in de kerk

⁴ De sloopvergunning werd verleend op 2 december 1985.

(2018). De prioriteiten voor deze conservatieprojecten werden bepaald in samenspraak met de diensten van het provinciebestuur. De recentste interieurinspectie vond plaats in 2016 door de Monumentenwacht (nr. A-72/12412/2016/1). Het kunstpatrimonium van de kerk is geregistreerd in de databank "Donnet" voor roerend erfgoed van de provincie Antwerpen.

De kerk O.L.V. van de Bloeiende Wijngaard heeft geen vermelding in de Vlaamse inventaris van onroerend erfgoed (*Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Wijnegem [online]*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120705> (geraadpleegd op 21 juni 2017)).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte gebouw 1340 m²
- grondplan : in bijlage
- vrije hoogte binnen : 8.5 m.
- aantal zitplaatsen : 403

Opbouw

- type gebouw: kerkgebouw met weekkapel en sacristie, en aansluitend parochiecentrum met conciërge woning.
 - Aantal en soort bij ruimtes: stookplaats, inkomhal, ontmoetingsruimte, cafetaria, sanitair, berging drank, berging poets en bureel permanentie parochie en conciërge woning .
 - opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw
- Uitbreiding van het gebouw aan straatzijde is niet mogelijk; uitbreiding achteraan zou theoretisch kunnen op de huidige parking of de plaats waar zich thans opslagruimtes bevinden. De parking is reeds ontoereikend, waarbij voor bijkomende parkeerruimte uitgeweken dient te worden naar het nabijgelegen basketbalpleintje naast het belendend grasveld. Een uitbreiding van het kerkgebouw, zo dit opportuun zou zijn, lijkt dan ook niet evident en niet aangewezen op deze locatie.
 - Zoals hoger vermeld werd het gebouw zo ontworpen waardoor het kerkgebouw en het parochiecentrum naast elkaar liggen. Deze nabijheid van deze twee ruimtes bemoeilijkt het gelijktijdig laten doorgaan van een (eucharistie)viering in de kerk (in de weekends of tijdens begrafenissen) en andere activiteiten in het parochiecentrum. (Bijvoorbeeld: activiteiten in het parochiecentrum brengen geluidshinder mee die de vieringen kunnen verstoren; ook de vestiaire en de sanitaire voorzieningen worden gemeenschappelijk gebruikt.)
 - In 2016 gaf het gemeentebestuur een opdracht aan Abv+ Architecten om te onderzoeken op welke wijze de gebruiksmogelijkheden van het parochiecentrum kunnen worden verhoogd door het voorzien van een meer performante akoestische scheidingswand tussen de beide delen van het gebouw en het ontdebelen van de sanitaire voorzieningen en vestiaire. Alhoewel een dergelijke verdere compartimentering van het gebouw technisch mogelijk zijn zouden de investeringskosten hiervoor volgens een eerste inschatting hoog zijn.

Voorzieningen

Sanitair	1 mindervalide toilet, 3 dames , 2 heren toiletten en 4 urinoirs
Verwarming	Gasgestookte ketels, kerk via warme lucht ,rest via radiatoren
Verlichting	Overwegend ledverlichting
Keukenvoorzieningen	Gasgestookt kookfornuis met oven, dampkap, spoelbak, dranken koeling
Audiosysteem	Zowel in kerk als ontmoetingsruimte een geluidsinstallatie
Beeldscherm(en)	Los scherm en beamer
Rolstoeltoegankelijkheid	ja
Diefstal- en brandbeveiliging	neen
Bliksembeveiliging	ja
Gsm-operatoren	Op mast in tuin

Voor een overzicht is het grondplan van de kerk toegevoegd in bijlage bij dit kerkenbeleidsplan.

Duurzaamheid: doorgevoerde ingrepen en kansen⁵

Zonnepanelen (en batterijen)	In toekomst mogelijk
Regenwateropvang	In toekomst mogelijk
Dakisolatie	Bij dakrenovatie extra isoleren
Groendak	Eventueel op de niet zon-panelen geschikte platte daken
Warmtepomp	Te overwegen met zonnepanelen en bij vervanging huidige gasketel

⁵ Hoe ecologisch is de hele infrastructuur (energie, isolatie, natuurlijke omgeving...)? Wat is aan vernieuwing toe (sanitair, geluidsinstallatie...)? Welke moderne energiezuinige werkmiddelen dienen ingezet te worden? Wat met bereikbaarheid van de kerk en mobiliteit (carpoolen, toegankelijkheid voor gehandicapten, parking)?

Warmtenet	
Windenergie	Alleen kleine molens met verticale as
Aquathermie	Neen
Ramen en deuren	Aantal ramen en deuren nog te vervangen / noodzakelijk dit in te plannen

c) Bouwfysische toestand

Na de inwijding eind 1980 is de kerk sindsdien onafgebroken in gebruik geweest. Gedurende heel deze periode werden er nog geen grote restauratiewerken uitgevoerd, buiten een vernieuwing van een gedeelte van het dak. Alhoewel de bouwfysische toestand (o.a. de draagstructuur) van het gebouw nog als vrij goed mag worden beschouwd, zijn na ruim 35 jaren de sporen van het intensieve gebruik van het gebouw echter duidelijk zichtbaar.

Naast het gewone onderhoud en verschillende herstellingen werd de afgelopen jaren reeds een aantal grote(re) herstellingen uitgevoerd:

- Vernieuwing van de dakbedekking van het kerkgedeelte;
- Aanbrengen van een epoxy bekleding op een gedeelte van de betonnen buitenstructuur;
- Aanbrengen van noodverlichting in het volledige gebouw (2013);
- Vervanging van de bestaande verwarmingsinstallaties door 2 gasgestookte hoogrendementsketels, respectievelijk voor de warme lucht blazers in de kerk en voor het warm water en de verwarming van de overige ruimtes (2014);
- Aanbrengen van een epoxy bekleding en herstelling van de betonstructuur en het buitenmetselwerk (2016);
- Aanbrengen van een waterdichte bekleding onder maaiveldpeil op (een beperkt) gedeelte kerkmuur aan de Noordzijde (2016);
- Vervanging van de warmtewisselaar aan de luchtblazer in de ontmoetingsruimte (2017).
- Luifels over de rijweg weggenomen, nu vlotte doorgang brandweer (2023).
- Plafond in cafetaria vernieuwd (2023)
- Nooduitgang deuren vervangen door naar buiten draaiende deuren met paniekbaar (2022).
- branddeur hal conciërge
- automatische blusinstallatie kookfornuis

Het kerkgebouw is sinds 2015 aangemeld bij de Monumentenwacht. Wegens het aflopen van het provinciale subsidieprogramma voor kunsthistorisch erfgoed na 2018, werden de inspecties van de Monumentenwacht in de periode 2015-2017 toegespitst op het roerend erfgoed van de kerkfabriek.

Inbraak- en brandbeveiliging

In 2017 werd een inspectie in functie van inbraakpreventie en een inspectie van de elektrische installaties voor het volledige gebouw uitgevoerd en – naar aanleiding van de voormelde inspecties – een vooroverleg met de brandweer van Antwerpen georganiseerd. Deze inspecties en het vooroverleg resulteerden in kleine tot grote(re) aanpassingen in het gebouw, welke ondertussen zijn uitgevoerd.

Vochtindringing

Door het specifieke ontwerp van het kerkgebouw⁶ treden er verschillende problemen op met de vochtuishouding, o.a. in het onderdak (vochtabsorptie in de vlasplaten van het onderdak), de vensters (optrekkend vocht in de vensters tot op vloerniveau), de buitenmuren en de luifels (waterindringing door inpandige regenwater pijpen).

De noodzaak tot het preventief vervangen van het volledige onderdak (en bijgevolg ook de dakbedekking) en de aanpak van de overige vochtproblemen dringt zich op in de nabije toekomst.

Binneninrichting

Door het intensieve gebruik van de ruimtes is de binneninrichting aan opfrisbeurt toe. Dit komt het meest tot uiting bij de vloer- en wandbekleding van de kerk en de scheidingswanden in het parochiecentrum. De vervanging van deze bekleding, die tevens een rol speelt als akoestische demping in het ontwerp van het kerkgebouw, dringt zich op in de nabije toekomst. Daarnaast is ook de inrichting van het parochiecentrum stilaan gedateerd en dringt een renovatie zich op.

2.2.4. Financiële gegevens

- ❖ Geplande investeringen (*grote werken aan de kerk die moeten gebeuren en waar consensus over is tussen gemeente en centraal kerkbestuur/kerkfabriek*). Deze werden opgenomen in MJP 2020-2025 maar vooralsnog niet uitgevoerd. Ze blijven wenselijk.

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering

⁶ Uit de beschrijving door Tobias Hooftman van de kerkgebouwen ontworpen door architect Paul Meekels, blijkt dat de meeste kerken met vergelijkbare problemen kampen.

2020	Volgens meerjarenplan 2020-2025 – Asbestverwijdering – Glazen inkomdeuren – Tapis-plain in de kerk		

❖ Gewenste investeringen:

- Een inspectie van de bouwfysische toestand en een conditiestaatmeting van het kerkgebouw zijn noodzakelijk om de investeringen correct te kunnen budgetteren en uitvoeren. Dit dient gepland te worden in de nabije toekomst. Na deze conditiestaatmeting gaan alle betrokken partijen in overleg. Zo kunnen ze samen bepalen welke investering nodig en duurzaam zijn en wie welke zal financieren.

–

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Ligging en ruimtelijke bestemming

De kerk Onze-Lieve-Vrouw is gelegen op een terrein langs de Wommelgemsteenweg, de verbindingsweg tussen de gemeentes Wijnegem en Wommelgem. Het terrein heeft volgens het gewestplan Antwerpen⁷ de ruimtelijke bestemming woongebied en ligt binnen de afbakening van het gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan 'Afbakening grootstedelijk gebied

⁷ Gewestplan Antwerpen, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 3 oktober 1979.

Antwerpen'⁸, zonder dat er hiervoor een bijkomende aanduiding of bestemming werd vastgelegd. Het terrein is niet gelegen binnen de afbakening van een gemeentelijk of provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan.

De kerk vormt geen beschermd monument, en is met het omliggende terrein niet gelegen binnen een beschermd stads- of dorpsgezicht, noch maakt het deel uit van een beschermd landschap.

Ligging t.o.v. de omgeving

De site van het kerkgebouw is omgeven door bewoning langsheen de omliggende woonstraten. Het kerkgebouw ligt enigszins afgeschermd, circa 8 meter achter de bouwlijn van de omgevende bebouwing, waarbij de ruimtes voor het parochiecentrum in het gebouw aan de straatzijde gelegen zijn en de liturgische ruimtes aan de achterzijde van het gebouwen. De kerk werd ontworpen met vrij opengewerkte zijkanten, omgeven door beplanting, waarbij er – omwille van de vrij rustige straat – ook ramen voorzien werden aan de straatkant voor de achterliggende lokalen⁹. De kerk is omgeven door een aangelegde tuin, waarin de bomen op cruciale plaatsen gezet werden in functie van het samenspel met de grote ramen van het kerkgebouw¹⁰.

Gebouwen en constructies op het terrein

De site omvat hoofdzakelijk het kerkgebouw annex parochiecentrum, die elk over een kleine luifel en een eigen toegang beschikken. Aan de straatzijde wordt de kerk aan het begin van de toegangsweg aangeduid met een groot naambord met daarop een eenvoudig metalen kruis. De site beschikt over een parking voor 36 voertuigen aan de achterzijde van het terrein, waarvan 2 voor mindervaliden de parking is eigendom van het kerkfabriek¹¹. De parking wordt tevens ter beschikking gesteld als publieke parking, indien nodig kan er ook geparkeerd worden op het voormalig basketbal terrein.

Tussen het kerkgebouw en het achterliggende parkeerterrein zijn nog 2 kleine gebouwtjes voor materiaalopslag gelegen, die in gebruik zijn door het kerkbestuur.

In het binnen blok gevormd door de omliggende woonstraten en aangrenzend aan deze parking liggen het speelplein en vervolgens de verlaten jeugdlokalen van de voormalige Chiro groep, die sinds eind 2024 intrek heeft genomen in nieuwe lokalen elders in Wijnegem.

⁸ GRUP Afbakening grootstedelijk gebied Antwerpen, vastgesteld bij Besluit van de Vlaamse Regering van 19 juni 2009

⁹ Kerk voor het volk. De implementatie van het Tweede Vaticaans Concilie in de naoorlogse religieuze architectuur aan de hand van zeven kerken naar ontwerp van Paul Meekels, Tobias Hooftman, masterproef (01107690) Universiteit Gent, 2016, blz. 58

¹⁰ Idem, blz. 58

¹¹ Een gedeelte van deze parking – over een breedte van circa 6 meter – ligt op gronden van de vzw Dekenaat Antwerpen regio Deurne - Merksem

Naast de toegangsweg naar het terrein bevindt zich een overdekte fietsenstalling. De kerk beschikt niet over een klokkentoren. De klokken van de oude kerk werden in een afzonderlijke klokkenstoel geplaatst naast de luifel voor de ingang van het kerkgedeelte. De klokken worden niet geluid en beschikken ook niet over een elektronisch of mechanisch systeem om te luiden.

Op het terrein is tevens een GSM-mast gelegen tussen het kerkgebouw en de achterliggende parking, aan de achterzijde van de 2 gebouwtjes voor materiaalopslag. Deze GSM-mast is voorzien van een omhullende bekleding en staat in een afzonderlijk omheind terreintje, voorzien van afschermende beplanting.

Mobiliteit

De kerk is gelegen aan een bushalte. In samenspraak met het gemeentebestuur werd een bushokje geplaatst op het terrein van het kerkgebouw.

Verwevenheid met andere parochiale gebouwen

Het kerkgebouw vormt een samenhangend geheel met het parochiecentrum waarin ook het parochiesecretariaat is gevestigd.

2.1.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Inleiding en achterliggende visie bij Kerk en gebouwen

De bouw van de nieuwe kerk annex parochiecentrum in 1980, weerspiegelde de hoop en het verlangen om de inzichten van Vaticanum II ter plaatse te realiseren. Dit vormt ook vandaag nog de basis van de totale werking.

O.L.-Vrouw Wijnegem, is een actieve kerk(gemeenschap), met een degelijk fundament en een sterke verbondenheid met de plaatselijke gemeenschap. Samen met 13 parochies of geloofskernen uit 6 gemeenten Brecht (Sint-Job en Overbroek), Borsbeek, Schilde, Schoten, Wijnegem en Wommelgem) maakt zij deel uit van de Pastorale Eenheid Heilige Veronica. Op haar beurt maakt deze deel uit van het vicariaat Kempen (Bisdom Antwerpen).

Pijlers als leidraad

❖ Liturgie en gebed

Sinds het overlijden van pastoor Leo Wuyts op 13 mei 2024, heeft Wijnegem geen eigen (inwonende) priester meer. De enige zondagskerk van onze Pastorale Eenheid is nu Sint-Cordula, Schoten. We hebben op het niveau van de Pastorale Eenheid nog één pastoor en één onderpastoor (Alvi en Theo).

Wijnegem kent nog steeds een actief liturgisch en gebedsleven.

- De voorbereiding gebeurt in de liturgiegroep (bestaat uit 9 leken). Er zijn 5 leken-gebedsvoorgangers (waarvan één uitsluitend voor uitvaarten). Er is een vaste groep lectoren (9 personen). De vieringen worden opgeluisterd door 2 koren (Parochiekoor en Aanhef).
- Op zondagsvieringen zijn er +/- 80 aanwezigen. Voor bijzondere vieringen loopt dit op van +/- 120 à 150 en tot 260 aanwezigen op Hoogdagen.
- Elke 1ste, 3de, 4de en eventueel 5de zondag van de maand: Woord- en communie viering, elke 2de zondag een Eucharistieviering (voorgegaan door priester Alvi).
- Twee gebedsvoorgangers staan beurtelings in voor Kerkelijke uitvaarten. In 2024 waren er 29 diensten.
- Buiten de vaste zondagsvieringen wordt de kerk ook gebruikt voor een hele waaier van vieringen die de grote diversiteit van kerkbetrokkenheid weerspiegelt:
 - Gezinsvieringen (zaterdag voor Kerstmis en Pasen); Vieringen Kring 8 en Kring 12, Vrijwilligersviering, Herfstfeesten, Opdracht van de Heer, Gezamenlijke ziekenzegening Samana, Boetevieringen in Advent en Vasten, Kruisweg (Goede Vrijdag), Maria-vieringen, Allerzielen...

- Zowel de Basisoefenschool als de Middelbare school Annuncia, starten/eindigen het schooljaar met een kerkelijke viering met +/- 350 leerlingen en leerkrachten. Ook Don Bosco houdt 4 maal per jaar een viering.

❖ *Catechese en verkondiging*

Op dit ogenblik volgen wij nog de traditionele pastorale lijn van kinderdoop, eerste communie rond 7j, en vormsel rond 12j.

- Kinderdoop kan doorgaan elke 2de zondag van de maand en wordt samen voorbereid door iemand van het vast team (4 catechisten ondersteund door lid Kerngroep). In 2024 vonden er 19 kinderdopen plaats.
- Kring 8 - Eerste communie: de voorbereiding gebeurt door een vast team (4 vrijwilligers, bijgestaan door ouders van communicanten en ondersteund door een lid van de Kerngroep). In 2024 vierden 33 kinderen hun eerste communie
- Kring 12 - Vormsel: Hier gebeurt de voorbereiding door vast team (6 jonge catechisten ondersteund door een lid van de Kerngroep). In 2024 ontvingen 43 jongens en meisjes het Vormsel

Onthaal trouwers: Wanneer een koppel een kerkelijk huwelijk wenst te sluiten, worden zij daarop voorbereid door een vast koppel. In 2024 stapte 1 koppel in het kerkelijk huwelijksbootje.

Om een antwoord te kunnen geven op het groeiend gemis aan inhoudelijke duiding rond zin en betekenis van een Christelijke levensvisie, werd de voorbije jaren een vorming aangeboden in de vorm van 7 voordrachten in kerk (na de zondagsviering). Het project met als titel 'En toch goed nieuws' werd telkens bijgewoond door +/- 30 geïnteresseerden.

❖ *Gemeenschapsopbouw*

Meerdere sociale organisaties zijn binnen de parochie actief vanuit een christelijke inspiratie. Activiteiten alsook bijzondere vieringen van Beweging.net, Femma, Raak, Kannel, Okra... vinden plaats in het parochiecentrum en de kerk. Zij hebben enerzijds hun eigen activiteiten, maar er zijn regelmatig ook dwarsverbindingen.

Zo wordt de viering van 'De Openbaring van de Heer' (beter bekend als Lichtmis) gecombineerd met een pannenkoekenbak georganiseerd door Raak en Femma. Jongeren van Kring 12 springen dan – als sociaal/pastoraal project – in, voor het rondbrengen van de pannenkoeken en het afruimen van de tafels.

De Paasviering heeft voor de kinderen als fijne nevenactiviteit de Paaseieren-zoektocht, ingericht door de Gezinsbond.

Met de kerstviering van Samana schenken de jongeren aan de chronische zieken een zelfgemaakte kerstkaart. Omgekeerd schrijven de zieken met hun Paasviering een kaart die bij het Vormsel aan de vormelingen gegeven wordt.

❖ *Diaconie en solidariteit*

Vanuit onze christelijke inspiratie gaat er ook bijzondere aandacht naar de zwaksten en meest kwetsbare mensen in onze samenleving.

- Het parochiesecretariaat zorgt voor de opvang en vooral doorverwijzing van armen, bedelaars, mensen met acute materiële noden en in crisissituaties.
- Welzijnsschakel De lage Dorpel, beschikt over een ploeg van 20 vrijwillige medewerkers, die zich inzet om kansen te bieden aan mensen die uitsluiting ervaren door armoede of afkomst. Wekelijks is tweedehandswinkel open met ontmoetingsmoment. Maandelijks komen een 40 tal mensen naar ontmoetingen of activiteiten. Eén maal per jaar komen zij ook samen voor een kerkelijke viering gevolgd door een lekkere tas koffie of thee.
- Ook bejaarden en stervenden worden met bijzondere aandacht omringd: in WZC Rustenburg is er 2x per maand een Woord- en communiedienst en jaarlijks een gezamenlijke ziekenzegening. In WZC Molenheide staat priester Alvi in voor een maandelijks Eucharistieviering en ook zij vragen jaarlijks een gezamenlijke ziekenzegening.
- Daarnaast kunnen stervenden ook om bijstand vragen voor een persoonlijke ziekenzegening (3 voorgangers) en na het overlijden van een partner kan men eenmalig beroep doen op een van de 2 vrijwilligers van 'Rouwenden Nabij'.
- Bij Samana zet een 35 tal vrijwilligers zich in voor chronisch zieke mensen: zij doen dit via huisbezoeken en activiteiten in het Parochiecentrum, kerkelijke vieringen, een uitstap, enz.

De aandacht voor kwetsbare mensen gaat ook verder dan de grenzen van onze parochie en gemeente. De werkgroep Missie en Ontwikkeling, Broederlijk Delen en Welzijnszorg roept op tot solidariteit in de buurt maar ook verderop. Hiervoor wordt ook samen gewerkt met andere organisaties zoals Oxfam. Hun oproep naar bewuste zorg voor de schepping en eco-kerk zal sterk aan belang winnen.

Samenhang Kerk en Parochiecentrum

Uit de hierboven beschreven vier pijlers kan duidelijk worden afgeleid dat de Kerk nog steeds een belangrijke plaats inneemt in het parochiale leven in Wijnegem. De sociale dimensie van dit kerk-zijn komt ook tot uitdrukking in het gecombineerd gebruik van de liturgische functie en plaats van de kerk met de mogelijkheden die het parochiecentrum biedt.

- Zo vinden elke zondag na de viering gemiddeld 25 à 30 mensen de weg naar de cafetaria voor een babbel en een drankje.
- Na een Uitvaart wordt nog regelmatig gebruik gemaakt van de mogelijkheid een koffietafel te organiseren in de ontmoetingsruimte.
- Bij belangrijke vieringen zoals Eerste communie, Vormsel, Begin van het nieuwe jaar, de Vrijwilligersviering... staan vrijwilligers van de parochie klaar om iedereen te verwennen op een receptie.
- En heel wat verenigingen en organisaties combineren een gezellig samen zijn (al dan niet met eten of optreden) met een bezinnend/vierend moment in de Kerk.

Aan het kerkgebouw zijn geen religieuze tradities zoals processies of naamfeesten meer verbonden. Wel vinden er elk jaar nog de herfstfeesten plaats, als opvolger van de vroegere meifeesten die werden opgestart voor de financiering van de parochiale werking.

Zo wordt de visie achter het hele complex van kerk en aanpalende gebouwen nog altijd gerealiseerd.

Niet-pastoraal gebruik van kerk

Daarnaast wordt de kerk circa 10 maal per jaar gebruikt voor lezingen, concerten, e.d.m. door andere organisaties, zoals koorgezelschappen, harmonie-orkest, de muziekacademie of het gemeentebestuur.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1 Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Wijnegem	Onze Lieve Vrouw van de Bloeiende Wijngaard	A, met valorisatie

Inleiding

Wijnegem beschikt slechts over één kerk op haar grondgebied. Deze kerk werd bij decreet van 8 december 2017 van de bisschop van Antwerpen (tot de oprichting van de Pastorale eenheid Veronica), uitgeroepen tot Zondagskerk. Aan deze taak kwam een einde bij de op pensioenstelling van Leo Wuyts korte tijd later gevolgd door zijn overlijden in mei 2024.

Gelet op het nog steeds intens gebruik van de kerk voor liturgisch pastorale activiteiten gaan we er van uit dat deze kerk zeker ook de komende 6 jaar (en langer) als parochiekerk behouden zal blijven en zij bijgevolg beschouwd wordt als A-kerk waar we inzetten op valorisatie.

Verderzetten wat er is?!

Het huidige liturgisch/pastoraal aanbod is nog steeds het kloppend hart van de levende gemeenschap die daarvoor samen komt in het kerkgebouw. De vieringen van de sacramenten maar ook andere gebedsvormen (Woord- en communievieringen, uitvaarten, andere specifieke gebedsdiensten, ...) worden door de aanwezigen zeer gewaardeerd. Dat blijkt ook uit de uitdrukkelijke vraag vanuit de deelnemers, om dit aanbod verder te blijven behouden en uitwerken; ook in nieuwe, aan de noden van deze tijd aangepaste vormen.

De komende 10 jaar zullen op veel vlakken, niet alleen binnen onze eigen parochie maar ook binnen de grotere kerk(en), religies en levensovertuigingen heel wat verschuivingen plaats vinden. We leven in een wereld die meer dan ooit in verandering is. Niemand ontsnapt aan de grote problemen van klimaat, de groeiende kloof tussen arm en rijk, stijgende oorlogsdreiging, enz.

Aanpassingen kunnen niet van de ene op de andere dag gerealiseerd worden. Om het vol te kunnen houden terwijl nieuwe wegen worden onderzocht en voorbereid, is samenwerking met andere geloofskernen belangrijk. Hiervoor werden ook de Pastorale Eenheden in het leven geroepen. Geloofskernen hebben weliswaar hun eigen spiritualiteit, maar verbondenheid, streven naar eenheid en elkaar ondersteunen, zijn noodzakelijk om het pastoraal gebeuren verder te laten gaan.

De kerk en het gebouwencomplex van Wijnegem is door haar vorm zeer goed geschikt om grotere gemeenschappelijke activiteiten te organiseren. Zowel de Pastorale Eenheid als het vicariaat deden hiervoor reeds beroep op ons. Het hele complex biedt op vandaag vele kansen tot ontmoeting en samenwerking over de grenzen van de parochie heen zoals hoger opgesomd (concerten, lezingen, ...).

Tot slot

Kerk en parochie in Wijnegem zijn geen op zichzelf staande gesloten entiteit. Zij staan midden in het leven, ook van de ruime Wijnegemse gemeenschap. Dat is ook onze visie ten gronde: gemeenschap ondersteunend zijn als parochie voor de parochie, maar ook over de grenzen van de parochie heen, zij het steeds met respect voor de eigenheid van een kerk.

3.2 Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

We kiezen voor een **A-statuut**. Het houden van erediensten blijft voor de hoofdfunctie. Er wordt ook ingezet op **valorisatie**. Onder valorisatie worden initiatieven verstaan die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw in al zijn aspecten kunnen versterken en bevorderen (religieus en cultureel, historisch en kunsthistorisch, architecturaal en landschappelijk). Occasioneel kunnen er activiteiten gericht op maatschappelijke of culturele doelstellingen die niet ingaan tegen het christelijk geloof of de kerkelijke leer doorgaan (zoals bijvoorbeeld een concert, tentoonstelling, ...). Dit gebeurt onder toezicht van het team van de pastorale eenheid in samenspraak met de kerkraad.

De verscheidene groepen engageren zich om daartoe minstens 1x per jaar samen te komen.

Een nog levende parochiegemeenschap, een gemotiveerde plaatselijke pastorale kerngroep en een ondersteunende pastorale eenheid, zijn garantie voor nog vele jaren van actieve pastorale werking en dus benutting van de kerk voor de liturgie en geloofsbeleving.

BESLUIT

Daarom opteren we voor het kerkgebouw O.L.-Vrouw van de Bloeiende Wijngaard te Wijnegem het **A-statuut met valorisatie**.

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk

kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.